הגהות הב״ח

(A) גמ' לחכמים ולנביחים ולמלאכי השרת ולה

סירשוהו נוד: (ב) שם אמר

רב לומר שאין מברכין: (ג) רש"י ד"ה נלמה

כמדבר מבלי יושב נ"ב לכאורה יראה שהיה גורס כך מלת יושב במקרא זה

יכן תרגם יונתן ב"ע לדיחת כמדברא מבלי ימיב אבל בספרים שלנו כחוב מבלי

עובר ובלשון המפרש אפשר

לומר שגם הוא היה גורם מבלי עובר אלא שעל נצחה

במדבר אמר שפי' כמדבר

שאין שם ישוב כך כל א"י נחרבה שאין שם ישוב ור"ל

שוב של ת"ח דאילו בישוב

של ע"ה לא היה לו לנביא להזכירו דמאי נפקא ליה

מינה אם יש ישוב מהם אם לאו ואח"כ אמר הכחוב עוד דלא מבעיא שאין שם

כת"ש קודם זה כי נלתו מבלי איש עובר ולא שמעו

קול מקנה מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו כנ"ל

ליישב המפרש אבל התרגום

לא ידטאי ליישבו : (ד) ד"ה

חכמים מתוך שהן כל"ל

ומיכות כני תנתידי תכתים נמחק: (ה) ד"ה לדידכו וכו' נפש אודו לי דאין

אלו נדרי עינוי נפש אלא דנרים:

תוספות

םאין מברכין וכו׳

יחיבות בני חלמידי

ישוב אלא אף מבלי

גוף כולו לא כל שכן אמרי אין כביסה אלימא

לר' יוםי דאמר שמואל האי ערבוביתא דרישא

מתיא לידי עוירא ערבוביתא דמאני מתיא

לידי שעמומיתא ערבוביתא דגופא מתיא

לידי שיחני וכיבי שלחו מתם הזהרו

בערבוביתא הזהרו בחבורה הזהרו בבני

עניים שמהן תצא תורה שנאמר ייזל מים

מדליו שמהן תצא תורה ומפני מה אין מצויין

ת"ח לצאת ת"ח מבניהן אמר רב יוסף שלא

יאמרו תורה ירושה היא להם רב יששת בריה

דרב אידי אומר כדי שלא יתגדרו על הצבור

מר זומרא אומר מפני שהן מתגברין על

הצבור רב אשי אומר משום דקרו לאינשי

חמרי רבינא אומר שאין מברכין בתורה

תחלה סדאמר רב יהודה אמר רב מאי

דכתיב 2מי האיש החכם ויבן את זאת דבר

זה נשאל לחכמים ולנביאים (6) ולא פירשוהו

עד שַפירשו הקב"ה בעצמו דכתיב ויאמר

ה' על עזכם את תורתי וגו' היינו לא שמעו

בקולי היינו לא הלכו בה אמר רב יהודה

אמר רב (פ) שאין מברכין בתורה תחלה

איםי בר יהודה לא אתא למתיבתא דר' יוםי

תלתא יומי אשכחיה ורדימום בר' יוםי א"ל

מאי מעמא לא אתי מר לבי מדרשא דאבא

הא תלתא יומין א"ל כי מעמיה דאבוך לא

ידענא היכא איתאי א"ל לימא מר מאי

קא"ל דלמא ידענא מעמיה א"ל הא דתניא

ר' יוםי אומר כביםתן קודמין לחיי אחרים

קרא מנלן א"ל דכתיב יומגרשיהם יהיו

לבהמתם וגו' מאי חייתם אילימא חיה והלא

סחיה בכלל בהמה היא אלא מאי חייתם סחיה

חיותא ממש פשימא אלא לאו כביסה דהא

איכא צערא דערבוביתא: א״ר יוםי אין אלו

נדרי עינוי נפש: איבעיא להו לר' יוסי מהו

שיפר משום דברים שבינו לבינה ת"ש א"ר

יוםי אין אלו נדרי עינוי נפש אבל דברים שבינו

לבינה הויין דלמא לדידהו קאמר להו לדידי

אפי' דברים שבינו לבינה לא הויין לדידכו

דאמריתו הויין נדרי עינוי נפש אודו לי

דאין אלו נדרי עינוי נפש מאי ירב אדא

בר אהבה אומר מפר רב הונא אומר אין מפר

עינים שזוהמת הראש מכהה מאור

עיניו: דמחני מתיח לידי שעמומיתה.

כשיש בבגדיו ערבובית של זוהמא

שאינו מכבסן תמיד ולובשן כשהן

מזוהמין מביאו לידי שעמום ותמהון

לב: ערבוביחה דגופה. כשגופו

מזוהם שאינו רוחץ תמיד מביאו לידי

שיחנה וכיבי הבעבועות המכחיבות

ולאלו יש רפואות אבל שעמום קשה

מהן. אלמא כביסה אלימא מרחילה:

הוהרו בערבוביתה. כלומר הוהרו

בתכבוסת וברחילה: הוהרו בחבורה.

ללמד תורה בחבורה שהתלמידים

היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ

שיהא ראוי לברך עליה שלא היו

עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו

מזלזלין בברכתה והיינו לא הלכו בה

כלומר בכונתה ולשמה. אלו דברי הרב

החסיד ז"ל והם נאים ראויין למי

גוף כולו לית בה לער. רחילה דהויא בכוליה גופא לית בה לער

אלא לאו ודאי רחילה לר' יוסי הויא ניוול: כביסה אלימא לר' יוסי.

תורה אור השלם 1. יוַל מַיִם מִדְּלְיָו וְזַרְעוֹ בְּמַיִם רַבִּים וְיָרם מֵאֲנֵג מַלְכּוֹ וְתִנָּשֵׂא מַלְכָתוֹ: רמדרר כד ז

במדבר כד ז 2. מִי הָאִישׁ הָחְכָּם וְיְבָן אֶת זֹאת וְאָשֶׁר דִּבֶּר פִּייִיְי אַלִּיו וְיִגִּדְה עַל מְה אָבְּדָה הָאָרֶץ נַצְּתָה בַּמִּרְבָּר מִבְּלִי עֹבֵר: ירמיהו מ יא

ז מיזון טיא. 3. ניאמֶר יְיָ עַל עְזְבָּם אֶת תּוֹרְתִי אֲשֶׁר נְתַתִּי לִפְנֵיהָם וְלֹא שָׁמְעוּ בְקוֹלִי וְלֹא הָלְכוּ בָה: בְקוֹלִי וְלֹא

4. וְהָיוּ הֶעְרִים לְהֶם לְשָׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהָמְתָם וְלִרְכֻשָׁם וּלְכֹל

גליון הש"ם בהר"ן ד"ה ערכוכיתא.

בשאינו מסרק. עיין רבינו יונה פ"ב דברכות דף יח ע"ב ד"ה מתניתין רחץ ולע"ק:

מוסף רש"י

דבר זה. על מה הבדה החרך, נשאל לחכמים. מי החש החכס, ולנביאים. חשר דבר פי ולנביאים. חשר דבר פי ה' אליו (ב"מ פה:). שאין מברכין בתורה תחלה. מברכין בתורה תחדה. כשהיו עוסקין בתורה לל היו מברכין לפניה, קרא יתירא דאשר נתחי לפניהם קא דרש, ברכת אשר נתן לנו תורת אמת (ל"ל אשר בחר בנו ונתן לנו את תורתו. ב"ח) שהיא לפניה של דברי תורה וכיון דלא מברכי גליא דעתייהו שאינה מתנה חשובה להם ווווח. חיה בכלל בהמה. תאכלו (דברים יד) ומפרש בתריה איל ולבי ויחמור

פירוש הרא"ש

דאמר ערבוביתא דרישא. מי שלינו מסרק רלשו ומנקהו מכנים ולכלון מפיל לידי עורון שמלור העינים יונק משער הרלש כדלמרינן נושער האלום כומוריק בפ"ק דבנא בתרא (ד' טו.) שאלמלא שחים מניקות מגומא אחת מחשיכות מאור עיניו של אדם: תמות שיניו של מדט. דמאני. מי שאינו מכבס בגדיו תמיד מייתי לידי שעמומית מתוך חכוך תדיר

שמואל ראמר

כביסת בגדים אלימא ליה לר' יוסי. דאית ביה יותר מרחילה: דאמר וגרסה הנו"י מדליו מדלים שמהן חולא חורה], ב) [ל"ל שישא], ג) [גר' שמואל האי ערבוביתא דרישא. עפרורית שמתכנס לאדם בראשו שאינו רוחץ: מהיא ליה לידי עוירא. מסמא את עיניו: ערבוביהא דמאני. שנושא מרחילה: ערבוביהא דרשא. ° כשאינו מסרק ראשו תמיד ומחוך הערוך ערך גדר א' מתגדרין], ד) ב"מ פה. ע"ש, ד) [מיר לה: זכחים בגדים שאינו רוחלן עד ששחורין הרבה: לידי שעמומיחא. שגעון וזו כך איכא ערבוביתא ברישא: מסיא לידי עוירא. מביאו לידי סמוי קטו: חולין נט. עא. פד.ן, ין [כתובות על: ע"ם בתום' ובמנחות נח: ד"ה ואיכא דאמרי כו' כתבו לזו מן הסוגיות הפוכות], ז) [ברכות יא:], **ה**) [דף עט:], ש) [פב.], י) [לקמן פב:],

שעמומיתה קשה מכולן: ערבוביהה דגופה. זוהמה הבחה על בשרו של אדם מחמת זיעה שאינו רוחך: הוהרו בערבוביתה. בהנהו דפרשי': ושלה מלמדו מורה אלא בחבורה. שאין . אדם מתפלפל אלא מתוך לימוד חבירו: והוהרו בבני עניים. שלח יהו קלים בעיניכם ללמדם תורה: ומפני מה הלמידי הכמים אין מלויין כו'. שאין הדבר מלוי: שלא יהו אומרים. בני אדם תורה ירושה היא להם ואין אנו נוקקין ללמוד תורה: שלא יתגדרו. שלא יתגדלו שלא ינהגו שררה כשיראו שהן ואבותם ובניהם תלמידי חכמים. יתגדרו כמו הניחו לו אבותיו להתגדר בו (חולין דף ז.): מפני שהן מתגברין. דודאי כל מי שהוא ת"ח ובנו ת"ח ודאי מתגבר: דקרו לחינשי חמרי. שחין נוהגין להן כבוד ומבזין אותן מפני תורה שבהם: נלחה למדבר מבלי יושב (ג). ישיבה של ת״ח: נשאל להכמים. דכתיב מי האיש החכם לנביאים ומלאכי השרת דכתיב ואשר דבר פי ה׳ אליו ויגידה: שאין מברכין. כשמשכימין לתלמוד תורה ותלמידי חכמים (ד) בני תלמידי חכמים מתוך שהן זהירין לעסוק בתורה ורגילין בה אינן זהירין לברך כשפותחין לא מקיימא ברכתא [כדאמרינן בברכת התורה]" נהיה אנחנו ולאלאינו מלומדי תורה: ורדימום בר' יוסי. היינו ר' מנחם בר' יוסי דמיתקרי בנן של קדושים (פסחים קד.): טעמה לה ידענה. דחמר למילתיה שאיני יכול לעמוד על סוף דעתו: אמר ליה דכתיב. גבי לוים ולכל חייתם: אילימא היה ממש. שמתפרנסת משם: והלא חיה בכלל בהמה. כדכתיב זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה (ויקרא יא) והואיל דכתיב לבהמתם למה לי חייתם: [אלא לאו כביסה. הוי] חיותם ממש דכביסת בגדיהן היינו חיותם דאי לא מכבסי בגדיהן איכא לערא דחיותם היינו נמי ערבוביתה דהמר לעיל: היבעיה להו לרבי יוסי. דאמר שלא ארחץ שלא אתקשט אינם נדרי עינוי נפש ומשום נדרי עינוי נפש אינו מיפר: מהו שיפר משום דברים שביגו

לבינה. שיהו מופרין לעלמו כדאמרן לעילם אבל אין בהן עינוי נפש מפר לעלמו משום דדברים שבינו לבינה היינו קישוט כל הגוף בין קישוט תכשיטין בין קישוט דהעברת שער באותו מקום דקישוט כל הגוף משמע: לדידכו דאמריחו. דרחיצה הוי עינוי נפש (ה) כו׳ אלא דברים שבינו לבינה דהא לא נדרה אלא מאותו מקום: מאי. כלומר אכתי מיבעי לן אי מפר אי לא: 63೮

מחדדים זה את זה ואת הרב: הוהרו בבני עניים. להשתדל ללמדם תורה שמהן תלא תורה שאין להם עסק אחר ועוד שדעתם שפלה עליהם: לנחת מבניהם ת"ח. שעל הרוב אינם בני תורה: ירושה היא להם. לא ילמדו תורה מאחר שהם סומכים שירושה היא להם: כדי שלא יסגדרו על הלבור. שאם לא היתה תורה פוסקת מהם יגים דעתם: שחין מברכים בתורה תחלה. תחילת עסקם בכל יום דהיינו לעסוק בדברי תורה והערב נה וחשר בחר: דבר זה נשאל לחכמים וכו' ולא פרשוהו. מדכתי' ויאמר ה' על עובם את תורתי מכלל דליכא דידע להדורי טעמא אלא קודשה בריך הוה בלחוד. ומנחתי במגילת סתרים של ה"ר יונה ז"ל דקרא הכי דייק דעל שלא ברכו בתורה מחילה אבדה הארץ דאם איתא על עזבם את תורתי כפשטא משמע שעובו את התורה ולא היו עוסקין בה כשנשאל לחכמים ולנביאים למה לא פרשוהו והלא דבר גלוי היה וקל לפרש אלא ודאי עוסקין היו בתורה תמיד ולפיכך היו חכמים ונביאים תמהים על מה אבדה הארץ עד שפרשו הקב"ה בעלמו שהוא יודע מעמקי הלב שלא היו מברכין בתורה תחלה כלומר שלא

שחמרס: טעמה דהבוך לה ידענה. דאמר כביסתן קודמת לחיי אחרים והא מסברא ליתא ולהכי בעי קרא מנלן: אלא לאו לביסה. וקרי ליה חייתם: ולענין הלכה קי"ל כרבנן דרחילה וקישוט נדרי עינוי נפש הם ומפר בין לעלמו בין לאחרים דיחיד ורבים הלכה כרבים ועוד דמילתא דשמואל משמיה דלוי דלקמן כוותיהו שייכא כדנפרש עלהש בס"ד. ואע"ג דאמר רב הונאי כוליה פירקין ר' יוסי היא לא קי"ל כוותיה. אבל הרמב"ם ז"ל פסק מדרב הונא כרבי יוסי

שלא

דאין מפר אלא משום נדרים שבינו לבינה: איבעיא להו לרבי יוסי מהו שיפר משום דברים שבינו לבינה. ברחילה וקישוט דפליג עלייהו דרבנן מי אמר דדוקא משום עינוי נפש הוא דפליג עלייהו דלא מפר אבל משום דברים שבינו לבינה מודה ר' יוסי דמפר. ונ"מ דלרבנן דאמרי עינוי נפש הוי מפר בין לעצמו בין לאחרים ולר׳ יוסי דוקא לעצמו מפר לאחרים אינו מפר דהא הוא דאיכא בין עינוי נפש ודברים שבינו לבינה כדאמר ברים פרקין: מ"ש דא"ר יוסי אין אלו נדרי עינוי נפש. ואם איתא דלר' יוסי אפי" משום דברים שבינו לבינה אינו מפר ה"ל למימר לא יפר מדקאמר אין אלו נדרי עינוי נפש משמע אבל דברים שבינו לבינה הויין: רב אדא בר אהבה אמר מפר. דאיכא קפידא לבעל בהכי:

ערבוביתא דרישא. שאינו מסרק ראשו ממיד מייתי לידי עוירא פירוש לידי סימוי עינים: דמאני. סימוי עינים: דמאני. שאינו מכבס בגדיו תמיד מתיא לידי שיחנא וכיבי. מתיא דידי שיונת וב... כלומר כיכי ושעמוס קשה מכאב שחין דשחין יש לו רפואה ושעמוס אין לו רפואה ומשום הכי אמר רבי יוסי דכביסה קודמת לחייהם אבל רחיצה אין בה לער כולי האי: הוהרו נער כולי התי. היוודר בערבוביתא. פירוש הזהרו נכניסה: הזהרו בחבורה. שתלמדו תורה בחבורה: ירושה היא להם. נתנתידי ללומדה: ברי שלא ימגדרו על הלבור: שאין מברכין על הלבור: שאין מברכין בתורה תחלה. כשהם משכימים ללמוד מורה שאין מברכין לעסוק בדברי מורה והערב נא ואשר בחר: מעמא דאבוך לא ידעינן. כלותר מה טעם הוא דכביסה היא קודמת לחיי אחרים: אלא מאי לכל חייתם חיותם ממש. והאיכא לער דחפיפותא שמי שאינו רוחץ חופף ומלטער: לרבי יוםי מהו שיפר. ברחילה וקישוט משום דברים שבינו לבינה נפש כדאמר דדברים שבינו לבינה לנולמו מיפר לאחרים אינו מיפר: אין אלו נדרי עינוי נפש.

ומדלא קאמר סחס רבי יוסי אומר לא יפר שמע מינה משום עינוי נפש הוא

דלא יפר אבל מיפר משום

ים אינות המקור המקור המקור המקור המקור מפור המקור המקור המקור בכנוס בגדים ובספיפת הראש וברחילה למנוע ערבוביתא . ללמוד חורה ברבוביתא. כלומר הזהרו בכבום בגדים ובספיפת הראש וברחילה למנוע ערבוביתא: הזהרו בחבורה. ללמוד חורה ברבוביתא. כלומר הזהרו בכבום בגדים ובספיפת הראש וברחילה למנוע ערבוביתא בחבורה. ללמוד חורה ברבוביתא. מתא דריד שדהני רוביב. ושעמוס יותר דע משימי רכיבי: הזהרו בערבוברתא. כמתר הזסרו ככסם פגדים ובמפיפת הדמש הכחשים הרמינה מנוע מרוטבים. זהורו בחבורה. נכמוד מודה ברכים כי מתפקסין זה מוח המכ הלומד יחיד מרכ על הציבור. מתוך שהם ואבותיהם לומדי תורה ידוש החל החבר על הצבור: לפי שאין מברבים בתורה תחלה. לעסוק בדכרי מור הערב לא וימר מתוך שהם ואבותיהם לומדי מורה ידוש החל התביבו. במתר של הדבים. דכתיב האים המכים למבי מור מורה ידוש החל מתר על הציבור. מתוך שהם המכים למדי מורה גני את תורתי אשר נתחב בכים בתורה תחלה. לעסוק בתורה במלח למתיה בשאל לחבסים. דכתיב מי האיש החכם: לגביאים. דכתיב ואם לאו והגידה גו׳ את תורתי אשר נתחי לפניהם כלותר ברכה שלוית לבי מתוך למנית לכים למית לבים למנית ברכה שלויים לבים מורתי במתר אלו המלח במתר מיתו במתר מיתו במתר מיתו במתר מתוך להיותו לשתית בהמה אלא ודלי לכניסה ומיתו במתר מיתום לבל חייתם. כלותר מים שבתוכן להשקות בהתתן וגים לכניסתן דליכל למיתר כל חייתם לשתית הדבר מילה וקישוע משום דברים שבינו לבינה ופיב למיתו מיתום למית מיתום למית מיתום לא שביע למיתר ה"ץ ענוי משום לערה שרור עבור שווי בש"ב און אלו גדרי ענוי בשש ודייק מדה"ל למיתר ר' יוסי אומר לה יד שנו לה הוי און אלו גדרי ענוי בשש ודייק מדה"ל למימר ר' יוסי אומר לה ידי ענוי נפש לה הוי און אלו גדרי ענוי בש. און אלו גדרי ענוי בש. ודייק מדה"ל למימר ר' יוסי אומר לה ידים ענוי נפש לה הוי אלה ברים שבינו לבינה הוי: